

16.6.2025

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyyntöne diaarinumero VN/2821/2024

1 Ehdotuksessa esitetään säädettäväksi sijoitetun lapsen oikeudesta tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun (4 a §), aineiden ja esineiden poisottamisesta kasvatuksellisenä rajaamisena (4 b §) ja päätöksenteosta aineen ja esineen poisottamisessa (4 c §). Säännökset koskevat sekä perhe- että laitoshoidtoa.

a) Mitä vaikutuksia näette ehdotuksilla olevan?

Ei lausuttavaa.

b) Selkeyttääkö ehdotus lapsen kasvatuksen, valvonnan ja huolenpidon sekä perusoikeuksiin kajoavien rajoitusten välistä rajanvetoa sijaishuoltopaikan arjessa? Jos ei, miten säännöksiä tulisi muuttaa?

Ei lausuttavaa.

2 Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään terveydenhuoltolakiin (69 §) ja lastensuojelulakiin (16 b §) informatiivisluonteista viittausta voimassa olevaan sääntelyyn ns. hybridiyksikköjen perustamiseksi. Mitä vaikutuksia näette ehdotuksen taustalla olevan tavoitteen kannalta?

Viittauksilla korostetaan voimassa olevan sääntelyn mukaista hyvinvointialueen velvollisuutta yhteensovittaa asiakkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut kokonaisuuksiksi sekä järjestää vaativia erityispalveluja tarvitsevien lasten palvelut. Lastensuojelun ja psykiatrian yhteensovitettu palvelu, esimerkiksi niin sanottu hybridiyksikkö, olisi tällainen sääntelyssä tarkoitettu vaativa erityispalvelu, jonka osalta hyvinvointialueiden ja erikoissairaanhoidon tulisi tehdä yhteistyötä. OAJ pitää tärkeänä, että lastensuojelun ja psykiatrian yhteistyö on sujuvaa ja lapset saavat oikea-aikaisesti tarvitsemansa tuen. Epäily herää siitä, onko nyt tehtävä viittaus riittävä, parantamaan palveluita tältä osin.

16.6.2025

3 Esitykseen sisältyvät ehdotukset koskien lapsen sijoittamista kuntouttavaan suljettuun laitospalveluun (49 a §), sijoitukseen sisältyvien palvelujen sisällöstä (49 b §), päätöksenteosta (49 c §), henkilöstöstä (49 d §), sijoituksen toimeenpanosta (49 e §) ja sijoituksen aikaisista erityisistä rajoituksista (71 §).

a) Ovatko ehdotukset sääntelyltään selkeitä ja käytännössä toteutettavissa?

Kuntouttavan suljetun laitospalvelun piirissä olevat lapset ovat heikommassa asemassa. OAJ pitää tärkeänä, etteivät palvelussa olevat lapset joudu eriarvoiseen asemaan opetuksen osalta. Etäyhteyksiä voidaan hyödyntää lain sallimissa rajoissa esimerkiksi harvinaisten kielten, uskontojen ja valinnaisten aineiden opetuksessa. Opetuksen tulee tapahtua aina opettajan johdolla, valvonnassa ja tuella. Etäyhteyksin toteutettavaa opetusta harkittaessa, tulee huomioida oppilaiden ikä ja edellytykset. Opetuksen on oltava saavutettavaa ja laadukasta myös etäyhteyksin.

b) Miten arvioitte henkilöstölle asetettujen vaatimusten riittävyyttä?

OAJ toteaa, että opetusta voi antaa vain opettaja. Kuntouttavan suljetun laitospalvelun piirissä olevilla lapsilla ja nuorilla on oltava yhtä lailla oikeus kelpoisten opettajien antamaan opetukseen ja oppimisen tukeen. Tältä osin säädöstä ja sen perusteluista tulee täsmentää.

c) Ehdotuksen mukaan asiakassuunnitelma tulisi tarkistaa vähintään neljän kuukauden välein ja sen tueksi tulisi saada asiantuntija-arvio. Miten arvioitte sääntelyä lapsen rajoittamisen tarpeellisuuden arvioimisen sekä sen sisällön ja laajuuden tarkistamisen näkökulmasta?

Ei lausuttavaa.

d) Mikä on näkemyksenne ehdotetun palvelun suhteesta erityisen huolenpidon jaksoon?

Ei lausuttavaa.

4 Esitetään muutettavaksi ja selkeytettäväksi nykyistä erityisen huolenpidon sääntelyä. Ovatko ehdotukset tarkoituksenmukaisia ja toteutettavissa käytännössä?

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

16.6.2025

- 5 Miten 11 luvun ehdotetut säännökset vastaavat käytännön tilanteisiin sijaishuollossa? Voidaanko niiden avulla lapsen erityistä suojelua turvata nykyistä tehokkaammin?**

Ei lausuttavaa.

- 6 Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Valtion lastensuojelulaitoksesta ja sen yhteydessä toimivasta koulusta ja täsmennettäväksi viraston nykyistä rakennetta. Vastaisivatko ehdotukset tätä tavoitetta?**

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

- 7 Esityksen tavoitteena on vahvistaa kodin ulkopuolelle sijoitetun lapsen oikeutta erityiseen suojeluun. Vastaavatko ehdotukset tätä tavoitetta?**

Kyllä

Kyllä pääosin

Ei pääosin

Ei

Ei kantaa

- 8 Vapaamuotoiset huomiot koko esityksestä.**

Kodin ja koulun välisen yhteistyön toteutumisesta sijaishuollon aikana on huolta. Päiväkodin ja koulun olisi ehdottoman tärkeää saada tieto, mikäli lapsen huoltajissa tapahtuu muutoksia eivätkä he ole lapsen tukena tai käytettävissä kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön. OAJ pitää suurena puutteena sitä, ettei laki velvoita huostaanottopäätöksen yhteydessä ilmoittamaan kirjallisesti lapsen päiväkotiin tai kouluun miltä osin kukin taho, huoltaja tai muut henkilöt vastaavat lapsen asioista ja tekevät yhteistyötä koulun kanssa.

OAJ ehdottaa, että tiedonkulkua selkeytetään. Lastensuojelulain 52 a pykälän 2 momenttiin tulisi tehdä lisäys siitä, että sosiaalityöntekijän olisi varmistettava lapsen perusopetukseen ja muihin opintoihin liittyvien tietojen siirtämisestä opetuksen

16.6.2025

järjestäjälle. Asia oli jo esillä hallituksen esitysluonnoksessa lastensuojelulain muuttamisesta VN 463/2021, mutta kyseinen hallituksen esitysluonnos ei edennyt mitoituksia lukuun ottamatta. Silloinen pykälä muotoilu, ”Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän tulee tehdä yhteistyötä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen tai muun lapsen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän kanssa lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen valmistelun aikana sekä sijoituksen aikana. Sosiaalihuollon on varmistettava lapsen perusopetukseen ja muihin opintoihin liittyvien tietojen siirtäminen opetuksen järjestäjälle”, on kannatettava.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
Koulutuspolitiikan johtaja

Ira Hietanen-Tanskanen
juristi